

010000, Астана қаласы, Есіл ауданы, Мәңгілік Ел даңғылы
ғимарат 8, тел.: +7(7172) 74-38-01, факс: +7 (7172) 74-38-24
e-mail: info@ economy.gov.kz

010000, город Астана, район Есиль, проспект Мангилик Ел
здание 8, тел.: +7(7172) 74-38-01, факс: +7(7172) 74-38-24
e-mail: info@economy.gov.kz

№ исх: 35-17/2524//17-24/194-22//17-8/194 от: 21.05.2018

№

**Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісінің
депутаттарына**

2018 жылғы 24 қаңтардағы № 194 депутаттық сауалға

Құрметті депутаттар!

Қазақстан Республикасы ұлттық экономика Министрлігі (бұдан әрі - *Министрлік*) 2018 жылғы 24 қаңтардағы № 194 депутаттық сауалға жауап беру шеңберінде, мынаны хабарлайды.

1. Энергия беруші ұйымдарды ірілендіру мәселелері бойынша

100 нақты қадам – Ұлт жоспарының 51 - қадамында айқындалған міндеттерді іске асыру мақсатында «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне электр энергетикасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң (бұдан әрі – *Заң*) әзірленді және 2017 жылғы 11 шілдеде қабылданды.

Заңның бірінші кезектегі міндеті **энергия беруші ұйымдар санын азайту және иесіз электр желілері мәселесін шешу** болып табылады.

Занда энергия беруші ұйымдарға қойылатын, кезең-кезеңмен қолданысқа енгізілетін талаптар белгіленген:

1) 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап диспетчерлік технологиялық басқарудың болуы бойынша бірінші талап күшіне енді;

2) 2020 жылғы 1 қаңтардан кешіктірмей электр желілерін, жабдықты, тетіктерді пайдалануды және оларға техникалық қызмет көрсетуді, еңбекті қорғауды және қауіпсіздік техникасын жүзеге асыратын, жеке және ұжымдық қорғану құралдарымен, арнайы киіммен, аспаптармен және құрылғылармен қамтамасыз етілген, оқытылған және аттестатталған персоналмен жасақталған қызметтердің болуы, және жүйелік оператормен жүйелік қызметтер көрсетуге шарттарының болуы талап етіледі;

3) 2022 жылғы 1 қаңтардан кешіктірмей жүйелік операторда және өңірлік электр желілік компанияда орнатылған жүйелермен қалыптандыруын (унификация) қамтамасыз ететін коммерциялық есеп бойынша автоматтандырылған жүйелері мен телекоммуникация жүйелерінің болуы талап етілуде.

Белгіленген тетікке сәйкес энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі мемлекеттік орган Заңның талаптарына сәйкес келмейтін энергия беруші ұйымдарды анықтайды және мұндай ақпаратты табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органға жібереді. Тарифтерді бекітуге жауапты уәкілетті орган **талаптарға сәйкес келмейтін компаниялар үшін бұрын бекітілген тарифтерді қайта қарауы тиіс.**

Осылайша, біліктілік талаптарына сәйкес келмеуіне байланысты «Әулие-Ата» халықаралық әуежайы (*Жамбыл обл.*) «электр энергиясын беру» қызметі бойынша Комитеттің Жамбыл облысы бойынша Департаментімен электр энергиясын тарату бойынша тариф төмендетілген **1,85-тен 1,57** теңге/кВтсағ (*ҚҚС-сыз*) дейін немесе 0,28 теңге/кВтсағ.

Осыған байланысты, босату тарифі соңғы тұтынушыға дейін төмендеді **16,35-ден 16,07** теңге/кВтсағ (*ҚҚС-сыз*) дейін.

Сондай-ақ, біліктілік талаптарына сәйкес келмеуіне байланысты «Қорқыт Ата Әуежайы» АҚ (*Қызылорда обл.*), электр энергиясын беру жөніндегі қызмет көрсететін Комитеттің Қызылорда облысы бойынша Департаментімен электр энергиясын тарату бойынша тариф төмендетілген **2,96-дан 2,78** теңге/кВтс (*ҚҚС-сыз*) дейін, немесе 0,18 теңге/кВтсағ.

Осыған байланысты, соңғы тұтынушыға босату тарифі **18,96-дан 18,78** теңге/кВтсағ (*ҚҚС-сыз*) дейін төмендеді.

Бүгінгі күні энергия беруші ұйымдар санының азаюы орын алуда. Айталық, үш энергия беруші ұйым электр энергиясын беру бойынша қызметті жүзеге асыруды тоқтатты, оның ішінде екеуі Ақтөбе облысында және біреуі Атырау облысында.

Мамандандырылған энергия беруші ұйымдарға иесіз электр желілерін және мемлекеттік заңды тұлғалардың электр желілерін беру жөніндегі іс-шараларды іске асыруға жауапты болып **облыстардың, Астана және Алматы қалаларының әкімдіктері** айқындалды.

2017 жылғы қарашада жергілікті атқарушы органдар заңнамада белгіленген талаптарды және мерзімдерді ескере отырып, желілерді беру рәсімдері жөнінде қажетті іс-шаралар қосылған Энергия беруші ұйымдарды ірілендіру, иесіз электр желілерін, коммуналдық меншіктегі желілерді энергия беруші ұйымдарға беру бойынша жол карталарын қалыптастыруды аяқтады. 2018 жылы энергия беруші ұйымдардың басқаруына 119,1 км иесіз электр желілері берілуі тиіс. Мұндай желілерді толық беріу 2020 жылы аяқталуы тиіс.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі (*бұдан әрі - Энергетикамині*) энергия беруші ұйымдарды ірілендіру бойынша жұмыс нәтижелері туралы халықты хабардар ету бойынша жұмысты тұрақты негізде жүзеге асырады. Егжей-тегжейлі ақпарат қосымшада көрсетілген (*№ 1 қосымша*).

2. Электр энергиясына тариф белгілеу мәселелері бойынша

2009 жылғы 1 қаңтардан бастап «Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасы Заңына сәйкес, оның ішінде тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтер енгізілді. Бұл ретте, мынадай мақсаттар көзделген:

1. энергия жүйесі жүктемесінің кестесін оңтайландыру;
2. тұтынудың қарбалас сәттеріндегі ең жоғарғы жүктемені төмендету (*сағат 19.00-ден 23.00-ге дейін*) және энергия жүйесінің ең төменгі жүктемелер

сәттерінде электрді тұтынуды ұлғайту (*түнгі ойылым жүктемесі сағат 23.00-ден таңғы сағат 7.00-ге дейін*);

3. тұтынушыларды энергия үнемдеуге ынталандыру.

2009 - 2014 жылдар аралығында тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді қолдану әсерін талдау республикада электр энергиясын тұтыну құрылымы өзгерістерге ұшырамағанын көрсетті, атап айтқанда:

- электр энергиясын **түнгі** тұтыну тек **0,5%**-ға ұлғайды;
- кешкі тұтыну тек **1,2%**-ға азайды.

Бұл талдау Ұлттық жүйелік оператор болып табылатын «Электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстан компаниясы «KEGOC»-тың қорытындысымен расталады. Сонымен, тәулік ішінде ең төменгі тұтынудың ең жоғарыға қатынасы және тұтынудың орташа тәуліктік мәнінің ең жоғарғы қатынасы ретінде мұндай көрсеткіштердің диапазоны 2009-20016 жылдар бойы Қазақстанның біртұтас энергия жүйесі бойынша бір деңгейде қалды.

Осыған байланысты, тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді енгізудің негізгі мақсатына **қол жеткізілген жоқ**.

Сонымен бірге, тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді қолдану практикасы электр энергиясына арналған тарифтер деңгейлерінің **елеулі айырмасының** пайда болуына әкеп соқты (*№ 2 қосымша*).

Айталық, мысалы, Астана және Алматы қалалары бойынша тәулік уақыты бойынша тарифтердің деңгейі (*ҚҚС-сыз*) мыналарды құрады:

теңге/кВтс (ҚҚС-сыз)

	<u>күндізгі</u> мөлшерлеме (7:00-ден 19:00-ге дейін)	<u>кешкі</u> мөлшерлеме (19:00-ден 23:00-ге дейін)	<u>түнгі</u> мөлшерлеме (23:00-ден 7:00-ге дейін)
Астана қаласы	15,24	31,50	4,30
Алматы қаласы	16,10	33,68	4,54

Демек, кешкі уақытта электр энергиясына арналған тарифтер тұтынушылардың басым бөлігі үшін **екі еседен астамға өсті**.

Бұл ретте, тұтынушылардың көп бөлігінің тұтынудың **түнгі** режиміне көшуге **іс жүзінде мүмкіндіктері жоқ** (*бұл бизнестің негізгі бөлігі, өнеркәсіптік кәсіпорындар, қызмет көрсету саласы, тұрмыстық қызмет, дүкендер, асханалар желі, кинотеатрлар, метрополитен, білім беру және медициналық мекемелер, бюджеттік ұйымдар, көп қабатты үйлердің тұрғындары және т.б.*).

2016 жылы еліміз бойынша электр энергиясын түнгі тұтыну үшін орташа есеппен **11%**-ды құрады, оның ішінде **10%**-ға жуығы заңды тұлғалар және **1%-дан** астамы жеке тұлғалар (*№ 3 қосымша*).

Жеке тұлғалардың тәулік зоналары бойынша электр энергиясын пайдалануын талдау жалпы көлемде түнгі тұтынудың үлесі 0,04%-дан (*Атырау облысы*) 4,25%-ға (*Павлодар облысы*) құрайтынын көрсетті.

Бұл ретте, түнгі тарифтің арзандығы тұтынушыларды энергия үнемдеуге ынталандырған жоқ. Айталық, Астана қаласында Family Village және Garden Village коттедж қалашықтарының тұрғындарының электр энергиясын тұтыну айына 4-тен **28,7** мың кВтс/ай (*ҚҚС-сыз*) құрайды, **бұл кәсіпкерлік субъектілерінің тұтыну көлемімен салыстырылады**. Мысалы:

теңге/кВтс (ҚҚС-сыз)

№	Субъектінің атауы	1 айға тұтыну көлемі
1	«Хлебхавод №7» ЖШС (Алматы қаласы)	11,8
2	«Перинталдық алдын алу орталығы» ЖШС	6,3
3	«Менеджмент, экономика және құқық институты» ЖШС	6,2
4	«Сеселкин Валентин Петрович» ЖК (аспаздық цехы)	6,2
5	«Егоркино басқарма компаниясы» ЖШС	5,0
6	«Astana BL&NT» ЖШС (бетон конструкцияларды өндіру)	4,1

Салыстыру үшін: жайлы көп қабатты алаңы 90 ш.м үйдегі пәтерде тұратын орташа статистикалық 3 адамнан тұратын отбасы айына 150 - 180 кВтс тұтынады.

Түнгі тариф өзіндік құннан төмен болғандықтан, тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді қолдану энергиямен жабдықтаушы ұйымдарда шығындардың пайда болуына әкеп соқты. Нәтижесінде 2015 жылы энергиямен жабдықтаушы ұйымдардың залал сомасы шамамен **5 млрд.** теңгені құрады (*№ 4 қосымша*).

Заңнамаға сәйкес толық алынбаған кіріс сомасы немесе энергиямен жабдықтаушы ұйымның негізсіз табыс алуы тұтынушылардың тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді қолдануына байланысты кезекті тарифтерді тиісті босату тарифін өзгерту есебінен қайта қарау кезінде ескеріледі.

Бұл ретте, осы залалдар **өзінің технологиялық процесін өзгерте алмаған және түнгі тұтыну үлесін ұлғайта алмаған тұтынушыларға** (*бюджеттік ұйымдар, тұрмыстық қызмет, дүкендер, асханалар желісі және т.б.*), сондай-ақ **түнгі тұтынуға көшпеген жеке тұлғаларға салмақ түсіреді.**

Айталық, мысалы 2016 жылы Батыс Қазақстан облысында сараланған тарифтерді қолданудан залал **411,2 млн. теңгені** немесе **0,58** теңге/кВтс құрады. Бұл ретте, энергиямен жабдықтаушы ұйым «Батыс Энергоресурсы» ЖШС-ның өзінің қызметін асыру үшін шығындары **0,52** теңге/кВтс-ты құрайды. Яғни тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді қолданбаған жағдайда «Батыс Энергоресурсы» ЖШС-ның орта босату бағасы **15,26** теңге/кВтс-тың (*ҚҚС-сыз*) орнына **14,68** теңге/кВтс-ты (*ҚҚС-сыз*) құраған болар еді. Ақмола облысында залал **252,3** млн. теңгені немесе **0,46** теңге/кВтс-ты құрады. Бұл ретте, «Кокшетау Энерго Центр» ЖШС-ның өзінің қызметін жүзеге асыру үшін шығындары **0,64** теңге/кВтс-ты құрайды. Осылайша, сараланған тарифтерді қолданудан залал деңгейі энергиямен жабдықтаушы ұйымдардың өздерінің қызметін жүзеге асыруға арналған шығындарымен салыстырылады. Республиканың басқа өңірлері бойынша, осыған ұқсас жағдайлар орын алған (*№ 5 кесте*).

Осылайша, электр энергиясын тұтынудың түнгі режиміне ауыса алмаған тұтынушыларға қатысты әлеуметтік әділетсіздік орын алып отыр.

Сонымен бірге, тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді қолдану осы тарифтермен жұмыс істеу тиімді емес мекемелер тарапынан теріс реакция тудырды, олар: сауда үйлері, сауда-ойын-сауық орталықтары (*технологиялық*

тұрғыдан түнгі уақытқа жұмысқа көшу мүмкін емес), бюджеттік мекемелер (мектептер, ауруханалар, мемлекеттік мекемелер, балабақшалар және т.б.), оқу орындар (ЖОО, колледждер және т. б.), метрополитен (негізгі жүктеме жүйелілігі кешкі қарбалас сәтіне сәйкес келеді), мейрамханалар, қоғамдық тамақтану орындары (негізгі жүктеме жүйелілігі кешкі қарбалас сәтіне сәйкес келеді), кәсіпкерлік субъектілері (медициналық орталықтары, сауықтыру кешендері, дүкендер, тұрмыстық қызмет және т. б.), ұйымдар, жеке меншік компаниялар (ЖШС, ДК, жұмыс кестесі күндізгі және кешкі уақытта).

Нәтижесінде, 2014 жылы Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі К.Қ. Мәсімовтің өңірлік сапарлары (Павлодар және Батыс Қазақстан облыстары) кезінде тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді қолдануға бизнес субъектілері тарапынан көптеген шағымдар болды. Осыған байланысты, Үкімет осы норманы жою мәселесін қарауды тапсырды.

Бұдан басқа, 2015 жылғы ақпанда «Электр энергетикасы және көмір: қорытындылар мен перспективалар» атты Үкімет сағатының қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметінің атына Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді одан әрі қолданудың орындылығы мәселесін қарау туралы Ұсынымдары жіберілді.

Сондай-ақ тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді жою мәселесі Ұлттық кәсіпкерлер палатасының (бұдан әрі - ҰКП) алаңдарында бірнеше рет (14 рет), сондай-ақ Қоғамдық кеңестің (Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары, Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігінің өкілдерінің, ҰКП-ның, «Қазақстан электр энергетикалық қауымдастығы» ЗТБ-ның, энергиямен жабдықтаушы ұйымдардың, электр энергетикасын дамыту институттың және т. б. қатысуымен) талқыланды.

Жоғарыда аталғанды ескере отырып, 2015 жылғы шілдеден бастап тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді жою бойынша заңнамалық жұмыс басталды, ол екі кезеңде өткізілді:

бірінші кезеңде: 2015 жылғы 12 қарашада заңды тұлғалардың электр энергиясы үшін тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтер бойынша төлеу міндеттерін жою бөлігінде «Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасы Заңына өзгерістер енгізілді;

екінші кезеңде: 2017 жылғы 11 шілдеде тұтынушылардың электр энергиясы үшін тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтер бойынша ақы төлеуді таңдау құқығын жою бөлігінде «Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасы Заңына өзгерістер енгізілді.

Тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді жою нәтижесінде электр энергиясына тарифтердің деңгейі тұтынушылар үшін екі еседен астам төмендетілді.

	Тариф, тенге/кВтс (КҚС-сыз)		
	жойылғанға дейін	жойылғаннан кейін	төмендеуі %
Қарағанды облысы	55,08	17,51	-68
Солтүстік Қазақстан облысы	51,20	19,50	-62
Шығыс Қазақстан облысы	28,88	11,57	-60

Қызылорда облысы	51,67	22,62	-56
Оңтүстік Қазақстан облысы	50,72	22,13	-56
Ақмола облысы	43,10	19,21	-55
Маңғыстау облысы	30,09	13,63	-55
Алматы облысы	43,84	20,37	-54
Қостанай облысы	44,09	20,26	-54
Батыс Қазақстан облысы	37,64	17,60	-53
Астана қаласы	31,50	15,24	-52
Атырау облысы	37,79	17,96	-52
Жамбыл облысы	41,69	19,89	-52
Ақтөбе облысы	29,20	15,94	-45
Павлодар облысы	27,14	14,96	-45

Бұдан басқа, бірқатар наубайханаға, кондитерлік кәсіпорындарға, сауда үйлеріне, супермаркеттерге, минимаркеттерге және республика бойынша ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүргізілген талдау электр энергиясына тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді жою электр энергиясына орташа өлшенген тарифті қолдану нәтижесінде электр энергиясына ақы төлеу шығындары төмендегенін көрсетті (*электр энергиясын тұтыну көлемін және тарифтерді салыстырғанда*). Сонымен, мысалы:

Субъектінің атауы	Өңір	Электр энергиясына ақы төлеу шығыстары, мың теңге		
		жойылғанға дейін	жойылғаннан кейін	ауытқу
<i>наубайханалар, кондитерлік кәсіпорындар</i>				
«Қала-нан» ДК	Солтүстік Қазақстан облысы	6 230	2 955	3 275
«Крендель» ЖШС	Павлодар облысы	3 109	2 955	98
КХ Дехкан-Нури	Оңтүстік Қазақстан облысы	375	357	18
15-«Кондитер» ЖШС	Шығыс Қазақстан облысы	20 249	19 390	858
«Пиров А.П.» ДК	Қарағанды облысы	11 535	11 476	59
<i>мейрамхана кешендері</i>				
«Ресторан КЗ» ЖШС	Алматы қаласы	7 020	6 353	667
«ВАН-Ақтөбе» ЖШС	Ақтөбе облысы	727	594	133
«Бақ Сарайы»	Жамбыл облысы	4 738	4 513	224

мейрамханасы				
«Ташкараева С.С.» ЖК	Оңтүстік Қазақстан облысы	1 087	923	163
«Энергия плюс ТБ» ЖШС	Қарағанды облысы	2 279	1 514	765
сауда үйлері				
«Mega Center Plus» сауда үйі	Алматы қаласы	640 080	606 917	33 163
«Зиманова» ДК	Ақмола облысы	16 103	14 961	1 144
«Жетысу» сауда үйі	Алматы облысы	2 891	2 735	156
«Құсайынов» ДК	Ақтөбе облысы	4 318	3 773	546
«Арзан» сауда үйі	Жамбыл облысы	8 651	8 598	53
«Вэлта» ЖШС	Солтүстік Қазақстан облысы	6 901	2 013	4 889
«Меджидов Хафиз» ЖК Фаизоглы»	Шығыс Қазақстан облысы	14 412	13 057	1 354
«Батыр-Павлодар» ЖШС	Павлодар облысы	97 132	91 144	5 988
«Фиркан» ЖШС	Оңтүстік Қазақстан облысы	5 646	5 630	16
«Норма-2005» ЖШС	Қарағанды облысы	796	793	3,0
супермаркеттер және мини-маркеттер				
«Осипенко» ДК мини-маркеті	Ақмола облысы	2 153	1 905	247
«Магнат» супермаркеті	Жамбыл облысы	10 432	9 984	448
ірі кәсіпкерлік субъектілері				
«Altyntau Kokshetau» АҚ алтын өндіру фабрикасы	Ақмола облысы	21 905	21 776	129
«Қазгер»		59 816	56 145	3 671

ЖШС құс фабрикасы				
«Скиф Трейд» ҚБ		2 280	2 121	159
№ 17 нақты болат құю цехы	Ақтөбе облысы	4 919	4 824	95
«Единство» ЖШС	Солтүстік Қазақстан облысы	16 040	9 461	6 579

Өз кезегінде, Оңтүстік Қазақстан, Ақтөбе, Қостанай, Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан облыстарының наубайхана және ұн тарту кәсіпорындарының ақпараты бойынша, тәулік зоналары бойынша электр энергиясына **сараланған тарифтерді жою өнімнің құнына әсер еткен жоқ.**

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің деректері бойынша тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтердің қолданылуы кезеңде (2009 жылдан бастап 2016 жылға дейін), **нан бағасы 125%-ға өсті** (мысалы, 2016 жылмен салыстырғанда 2015 жылдан бастап нан бағасы Астана қаласында 108 теңгеден 125 теңгеге немесе 15,7%-ға, Алматы қаласында 96 теңгеден 114 теңгеге дейін немесе 18,7%-ға, ОҚО- да 78 теңгеден 92 теңгеге дейін немесе 18%-ға, СҚО - да 95 теңгеден 120 теңгеге дейін немесе 26,3%-ға өсті).

Бұл ретте, электр энергиясына түнгі «арзан» тарифтерді қолданған наубайхана кәсіпорындарының меншік иелері нан құнын төмендетпеген, керісінше, электр энергиясы тарифтерінің өсуімен салыстырғанда, жыл сайын озыңқы түрде өскен.

Айталық, Алматы қаласы бойынша электр энергиясына орташа босату тарифі 2016 жылы 3,8%-ға (15,51 теңгеден 16,10 теңге/кВтс (ҚҚС - сыз) дейін), ал нан құны 8,3%-ға (60 теңгеден 65 теңгеге дейін) өсті. 2017 жылы электр энергиясына орташа босату тарифі 1,6%-ға (16,10 теңгеден 16,36 теңге/кВтсағ дейін (ҚҚС - сыз) өсті, ал нан құны 15%-ға (65-тен 75 теңгеге дейін) өсті. Бұл ретте, нан құнының өсуі тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді қолдану кезінде орын алған (Алматы қаласында аймағында тәулік зоналары қазіргі уақытта жойылған жоқ).

Өз кезегінде, талдау деректері бойынша электр энергиясына сараланған тарифтер жойылғанға дейінгі нанның өзіндік күн құрылымында үлесі - 5,4%-ды, ал жойылғаннан кейін – 6,5%-ды құрады.

Алматы қаласы бойынша 2017 жылы электр энергиясын нан-тоқаш өнімдерін өндіруге қолданатын тұтынушылардың электр энергиясын тұтынуына жүргізілген талдау қолданыстағы босатылған тариф 16,36 теңге/кВтс (ҚҚС-сыз) болған кезде нақты орташа өлшенген тариф 16,10 теңге/кВтс (ҚҚС-сыз) құрағанын көрсетті.

Яғни, орташа нақты тарифке өзіндік құннан шамамен 3,5 есе төмендеді құрайтын түнгі тұтыну зонасына тарифтің әсері елеусіз – 0,26 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз) құрады.

Солтүстік Қазақстан облысында тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтердің әсерін талдау ең ірі субъектілер «Петропавловский хлебобулочный комбинат» ЖШС және «Далангер» ЖШС нан және ұн өндірісінің өзіндік құнында электр энергиясына жұмсалатын шығындар жойылғанға дейін 4,3%-

дан (2,07 теңге) 10%-ға (5,3 теңге) дейін, жойылғаннан кейін – 6,2%-дан (2,98 теңге) және 10,5%-ға (5,59 теңге) дейін құрағанын көрсетті.

Осылайша, 1 сұрыпты салмағы 550 гр. 1 бөлке нанды пісіру үшін электр энергиясына жұмсалатын шығындардың өсуі тиісінше 0,91 және 0,29 теңгені құрады.

Ұн тарту кәсіпорны «Қайнат» ЖШС-ның бойынша 1 сұрыпты 1 кг. ұн өндіру үшін электр энергиясына жұмсалған шығындар сараланған тарифтер жойылғанға дейін 5,8%, (3,52 теңге), жойылғаннан кейін – 10,6%-ды (6,84 теңге) құрады.

Ұн тарту кәсіпорны «DEZ» ЖШС-ның электр энергиясына жұмсалған шығындары керісінше 3,9%-дан (1,40 теңгеден) 3,75%-ға (1,32 теңгеге) дейін төмендеген.

Ұн және нан өндіруде өзіндік құнда шығындардың негізгі үлесі (50-70%), негізгі шикізатқа (бидай, ұн) тиесілі екендігін атап өткен жөн.

Осылайша, тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді жою жоғарыда аталған өнімнің өзіндік құнына елеулі әсер еткен жоқ.

Айталық, Министрліктің жанында құрылған Жұмыс тобының (2018 жылғы 15 наурыздағы № 106 бұйрық) 4 отырысының қорытындысы бойынша Жұмыс тобының мүшелері тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтер жойылғанға дейін және одан кейін электр энергиясына тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді жою атмосфераға ластаушы заттардың нақты шығарындыларының ұлғаюына әсер етпегенін атап өтті. Бұл ретте, атмосфераға шығарындылардың көрсеткіштеріне ауа райы (суық немесе жылы қыс), жел раушандары, халық саны (2009 жылы республика бойынша - 16 009,6 мың адам, 2018 жылы - 18 177,7 мың адам, Астана қаласы бойынша 2009 жылы халық саны 605 254 адам, ал 2017 жылы - 972 692 адам), көлік құралдарының саны және т.б. сияқты көптеген факторлар әсер етеді.

Бұл ретте облыс әкімдіктері:

- Ақмола – сараланған тарифті жойғаннан кейін коммуналдық және электрмен жабдықтау ұйымдарының шығындары төмендеді. Көп пәтерлі тұрғын үйлерде тұратын және тұтыну көлемі бойынша электр энергиясына төлейтін тұрғындар үшін тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтің жойылуы да оң әсерін тигізді;

- Ақтөбе – 2016 жылы сараланған тарифтерді қолданудан болған шығындар **77 млн. теңгені**, 2017 жылы **95 млн. теңгені** құрады;

- Атырау – сараланған тарифтерді жою өңірлердегі заңды тұлғалардың қаржы-шаруашылық қызметіне оң әсерін тигізді;

- Шығыс Қазақстан – сараланған тарифтерді жою тарифтердің әділ деңгейін белгілеуге мүмкіндік берді;

- Қостанай – сараланған тарифтер тұтынушылардың абсолютті көпшілігінің, соның ішінде халықтың экономикалық мүддесін білдірген жоқ;

- Қызылорда – сараланған тарифтерді жою өңірдегі кәсіпкерлерге оң әсерін тигізді;

- Маңғыстау – өздерінің процестерін өзгерте және түнде тұтынатын үлесін ұлғайта алмаған тұтынушылар үшін әлеуметтік әділетсіздік болды деп атап көрсетіп отыр.

Мәслихаттар депутаттарының, өңірлік ҰПК, кәсіпкерлердің ұстанымы

Өткізілген мәжіліс нәтижелері бойынша жалпы **сараланған тарифтерді жоюдың қолдау тапқанын** және ол **дұрыс шешім** болып табылатынын атап көрсетеміз.

Сонымен қатар, мәжіліске қатысушылардың атап көрсеткені:

- Атырау, Ақмола, Ақтөбе, Солтүстік Қазақстан облыстары – сараланған тарифтерді жою сараланған тарифтерді төлейтін аумақтағы тұтынушылардың негізгі үлесіне негізделген, олар жұмыс кестесі күндізгі және түнгі уақытқа белгіленген бюджеттік ұйымдар (*мектептер, ауруханалар, мемлекеттік мекемелер, балабақшалар және т.б.*), қоғамдық тамақтану орындары, кәсіпкерлік субъектілер (*медициналық орталықтар, сауықтыру кешендері, дүкендер, тұрмыстық қызмет көрсету орындары және т.б.*), ұйымдар, жеке компаниялар (*ЖШС, ЖК*). Сараланған тарифтерді жою Петропавл қаласы мен облыстың елді мекендерінде көшелерді жарықтандыруды жүзеге асыратын кәсіпорындар үшін қаражаттың айтарлықтай үнемделуі болды;

- Батыс Қазақстан облысы – шағын және орта бизнес субъектілері шығынға ұшырады. Мәселен, «Агропродукт» ЖШС (*шұжық өнімдері өндірісі*) 2017 жылы 2,5 млн. теңге, «BKSS Lpg» ЖШС - 559 мың теңге, «Бизнес Адал» ЖШС - 800 мың теңге, «Прод-Интер» ЖШС (*супермаркет*) – 2,2 млн теңге, «ТУСМ-14» ЖШС 1,5 млн. теңгені құрады;

- Ақмола облысы – «Көкшеполиграфия» ААҚ сараланған тарифтердің енгізілуі едәуір шығындарға алып келді, нәтижесінде 7 жыл ішінде 55 адамды жұмыстан шығаруға тура келді, тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді енгізу тағы да штатты қысқартуға әкеледі. Сараланған тарифтерді жоюды «Теміржолсу» ЖШС және «Көкшетау Су Арнасы» ШЖҚ МКК қолдады;

- Ақтөбе облысы - жылыжай бизнесі саласынан тыс, сараланған тарифтерді жою бизнестің басқа салаларына кері әсерін тигізген жоқ. Мәслихат депутаты мемлекет тарапынан субсидиялау тетігі арқылы жылыжай бизнесімен айналысатын кәсіпкерлерді қолдау жөніндегі мәселені қарастыруға ұсыныс жасады;

- Павлодар облысы – Ақсу қаласындағы жылыжай кешенінің өкілдері сараланған тарифтерді жоюдың кәсіпорынның қызметіне әсер етпегендігін атап өтті;

- Ақтөбе облысы – ұн тарту және нан-тоқаш кәсіпорындары өкілдерінің пікірлері бойынша сараланған тарифтерді жою өнімнің құнына әсер етпеген;

- Алматы облысы – «Нұр Отан» партиясы филиалының өкілдері нан-тоқаш өнімдерінің бағаларын тежеу мақсатында наубайханалар үшін субсидия қарастыруды ұсынды;

- Шығыс-Қазақстан облысы – наубайхана өкілдерінің пікірлері бойынша түнгі жұмыс режиміне ауысу экономикалық жағынан орынсыз, себебі өнімнің өзіндік құнында шығындардың негізгі үлесі жалақы бойынша төленеді, соған сәйкес түнгі уақытқа ауысқан жағдайда қызметкерлердің жалақысын ұлғайту қажет;

- ҰКП мен «Нұр Отан» өкілдері (*Астана, Атырау облысы, ШҚО, Қарағанды облысы, Қостанай облысы, Қызылорда облысы, Маңғыстау облысы*) өзінің жұмыс процесін түнге уақытқа өзгерте алмаған тұтынушыларға қатысты әлеуметтік әділетсіздіктің орын алғандығын атап көрсетті.

Сонымен бірге 6 облыстың (БҚО, Ақмола, Алматы, Қызылорда, Жамбыл және СҚО) 16 бизнес-қоғамдастығы жеке кәсіпкерлік сегментінің дамуына ықпал ететін тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтердің жойылуына оң баға берді.

Ағымдағы жылдың 19 ақпанында Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары А. Досаевтың төрағалық етуімен облыс және қала әкімдіктерінің қатысуымен өткізілген мәжіліс шеңберінде электр энергиясына тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерге қайтару туралы мәселе көтерілді. Сонымен қатар, барлық өңірлер (Астана қаласын қоспағанда) тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді жою жөніндегі ұстанымды қолдады.

Жоғарыда айтылғанның негізінде, өткізілген кеңестердің және Әкімдіктер ұсынған ұстанымдардың нәтижелері бойынша, тұтастай алғанда тәулік зоналары бойынша сараланған тарифтерді жою мәселесі қолдау табатынын және оған қайта оралу орынсыз екендігін атап өтеміз.

3. *Ұлт жоспарының № 50 және № 52 қадамдарын 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап іске асыру мәселелер бойынша*

«Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап электр энергиясы нарығымен қатар сұранысты қанағаттандыру үшін Қазақстан Республикасының бірыңғай электр энергетикалық жүйесінде жұмыс істеп тұрған электр қуатын күтіп ұстау және жаңа электр қуатын енгізу үшін инвестициялар тарту мақсатында электр қуатының нарығы жұмыс істейтін болады.

Қуат нарығының енгізілуімен көтерме тұтынушылар үшін қолданыстағы тариф екі бөлікке бөлінеді:

1) электр энергиясының тарифі - электр энергиясын өндіруге жұмсалатын шығынды, жаңартылатын энергия көздерін қолдау үшін қаржы-есеп айырысу орталығынан электр энергиясын сатып алуды және тұрақты пайданы қамтитын айнымалы бөлігі;

2) электр қуатының тарифі – барлық қолданыстағы *(жұмыс істейтін)* және жаңадан енгізілетін энергия өндіруші ұйымдарға электр қуатының эзірлігін ұстап тұру бойынша көрсетілетін қызметіне төленетін тұрақты бөлік.

Электр қуаты нарығында бірыңғай сатып алушы құрылады, ол қолданыстағы және жаңадан енгізілетін энергия өндіруші ұйымдардан электр қуаттың эзірлігін ұстап тұру жөніндегі қызметтерді сатып алады және осы көрсетілетін қызметті **көтерме тұтынушыларға** *(өнеркәсіптік кәсіпорындарға, электр энергиясын жеткізу және энергиямен жабдықтаушы ұйымдарға)* бір орташа баға бойынша сатады. Бірыңғай сатып алушымен электр қуаты нарығының моделі соңғы тұтынушылар үшін электр энергиясының бағаларына салаға жаңа инвестициялар ағынының әсерін мейлінше азайту әсеріне қол жеткізуге мүмкіндік береді, яғни еліміздің инвестициялық энергетикалық жобаларын іске асырудан электр энергиясына бағалардың өңірлік өзгеруі мүмкіндігінше азаяды.

Қазіргі кезде нарық субъектілерін 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап алдағы электр қуаты нарығының жұмыс істейтіні туралы хабардар ету жөнінде түсіндіру іс-шаралары кезең-кезеңмен өткізіліп жатыр. 2018 жылдың бірінші жартыжылдығында нарыққа қатысушылардың қатысуымен, оның ішінде кәсіпкерлермен алты «қуаттылықпен имитациялық сауда-саттық» өткізу

жоспарлануда. Аталған жұмыс, сондай-ақ электр энергиясының көтерме сауда нарық субъектілерінің көп санын тарту үшін «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлік палатасымен бірлесіп жүргізіледі.

Қосымша 5 парақта

Министр

Т. Сүлейменов

*орынд. Зеріпбаев М.М.
Тел 74-26-66*

**Депутатам
Мажилиса Парламента
Республики Казахстан**

На депутатский запрос № 194 от 24 января 2018 года

Уважаемые депутаты!

Министерство национальной экономики Республики Казахстан (*далее – Министерство*), в рамках ответа на депутатский запрос № 194 от 24 января 2018 года, сообщает следующее.

1. По вопросам укрупнения энергопередающих организаций

В целях реализации задач, определённых в 51 шаге Плана Нации – 100 конкретных шагов, разработан и 11 июля 2017 года принят Закон «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам электроэнергетики» (*далее - Закон*).

Первостепенной задачей Закона является **сокращение количества энергопередающих организаций и решение проблем бесхозных электрических сетей.**

Законом установлены требования к энергопередающим организациям, которые вводятся поэтапно:

1) с 1 января 2018 года вступило в силу первое требование по наличию диспетчерского технологического управления;

2) не позднее 1 января 2020 года требуется наличие служб, укомплектованных обученным и аттестованным персоналом, осуществляющих эксплуатацию и техническое обслуживание электрических сетей, оборудования, механизмов, охрану труда и технику безопасности, обеспеченных средствами индивидуальной и коллективной защиты, спецодеждой, инструментами и приспособлениями, и наличие договоров с системным оператором на оказание системных услуг;

3) не позднее 1 января 2022 года требуется наличие автоматизированных систем коммерческого учета, систем телекоммуникаций, обеспечивающих их унификацию с системами, установленными у системного оператора и региональной электросетевой компании.

Согласно установленного механизма, государственный орган по энергетическому надзору и контролю выявляет энергопередающие организации, не соответствующие требованиям Закона и представляет такую информацию в уполномоченный орган, осуществляющий руководство в сферах естественных монополий. Уполномоченный орган ответственный за утверждение тарифов должен **пересмотреть ранее утверждённые тарифы для компаний, не соответствующих требованиям.**

Так, в связи с не соответствием АО «Международный аэропорт «Аулие-Ата» (*Жамбылская обл.*) по услуге «передача электрической энергии» квалификационным требованиям Департаментом Комитета по Жамбылской

области снижен тариф на услуги по передаче электрической энергии с **1,85** до **1,57** тенге/кВтч (без НДС) или на 0,28 тенге/кВтч.

В связи с чем, отпускной тариф для конечного потребителя снизился с **16,35** до **16,07** тенге/кВтч (без НДС).

Также, в связи с несоответствием АО «Аэропорт Коркыт Ата» (*Кызылординская обл.*), оказывающего услугу по передаче электрической энергии, квалификационным требованиям Департаментом Комитета по Кызылординской области снижен тариф на услуги по передаче электрической энергии с 2,96 до 2,78 тенге/кВтч (*без НДС*) или на 0,18 тенге/кВтч.

В связи с чем, отпускной тариф для конечного потребителя снизился с **18,96** до **18,78** тенге/кВтч (*без НДС*).

На сегодня уже имеет место снижение количества энергопередающих организаций. Так, три энергопередающие организации прекратили осуществление деятельности по передаче электрической энергии, из них две в Актюбинской области и одна энергопередающая организация в Атырауской области.

Ответственными за реализацию мероприятий по передаче специализированным энергопередающим организациям бесхозных электрических сетей и электрических сетей государственных юридических лиц **определены акиматы областей, городов Астана и Алматы.**

В ноябре 2017 года, местными исполнительными органами завершены формирования Дорожных карт по укрупнению энергопередающих организаций, передаче бесхозных электрических сетей, сетей, находящихся в коммунальной собственности в энергопередающую организацию, в которых включены необходимые мероприятия по процедурам передачи сетей, с учетом установленных законодательством требований и сроков. В 2018 году должны быть переданы в управление энергопередающих организаций 119,1 км бесхозных электрических сетей. Полная передача таких сетей должна быть завершена в 2020 году.

Министерством энергетики Республики Казахстан (*далее – МЭ*) на постоянной основе осуществляется работа по информированию населения о результатах работы по укрупнению энергопередающих организаций. Более детальная информация представлена в приложении (*Приложение № 1*).

2. По вопросам тарифообразования на электроэнергию

С 1 января 2009 года согласно Закону Республики Казахстан «Об электроэнергетике» были введены дифференцированные тарифы, в том числе по зонам суток. При этом, преследовались следующие цели:

- 1) оптимизация графика нагрузки энергосистемы;
- 2) снижение максимума нагрузки в часы пика потребления (*с 19 часов до 23 часов*) и увеличения электропотребления в часы минимальных нагрузок (*ночного провала нагрузок с 23 часов до 7 часов утра*) энергосистемы;
- 3) создания стимулов у потребителей к энергосбережению.

Анализ эффекта от применения дифференцированных тарифов на электрическую энергию по зонам суток с 2009 по 2014 годы показал, что

структура потребления электроэнергии в республике **не претерпела изменений**, а именно:

- ночное потребление электроэнергии увеличилось лишь на **0,5%**;
- вечернее потребление снизилось лишь на **1,2%**.

Данный анализ подтверждается заключением, выданным АО «Казахстанская компания по управлению электрическими сетями «KEGOC», являющимся Национальным системным оператором. Так, диапазон изменений таких показателей, как отношение минимального потребления к максимальному в течении суток и отношение среднесуточного значения потребления к максимальному на протяжении 2009-2016 годов по единой энергосистеме Казахстана оставался на одном уровне.

В связи с этим, основные цели внедрения дифференцированных тарифов по зонам суток **не были достигнуты**.

Вместе с тем, практика применения дифференцированных тарифов по зонам суток привела к возникновению **значительной разницы** уровней тарифов на электроэнергию (*Приложение № 2*).

Так, например, уровень тарифов по времени суток в городах Астана и Алматы составлял:

тенге/кВтч (без НДС)

	<u>дневная</u> ставка <i>(с 7:00 до 19:00)</i>	<u>вечерняя</u> ставка <i>(с 19:00 до 23:00)</i>	<u>ночная</u> ставка <i>(с 23:00 до 7:00)</i>
г. Астана	15,24	31,50	4,30
г. Алматы	16,10	33,68	4,54

Как следствие, тарифы на электрическую энергию для основной массы потребителей в вечернее время **выросли более чем в два раза**.

При этом, большая часть потребителей **фактически не имеет возможности** перейти на ночной режим потребления (*это основная часть бизнеса, промышленные предприятия, сфера обслуживания, службы быта, магазины, сеть столовых, кинотеатры, метрополитен, образовательные и медицинские учреждения, бюджетные организации, жители многоэтажных домов и т.д.*).

В 2016 году доля ночного потребления электрической энергии по стране в среднем составила порядка **11%**, из них около **10%** – юридические лица и немногим более **1%** – физические лица (*Приложение № 3*).

Анализ использования электрической энергии по зонам суток физическими лицами, показал, что доля ночного потребления в общем объеме составляет от **0,04 %** (*Атырауская обл.*) до **4,25 %** (*Павлодарская обл.*).

При этом, дешевизна ночного тарифа не стимулировала потребителей к энергосбережению. Так, потребление электроэнергии жителями коттеджных городков Family Village и Garden Village в г.Астана составляет от **4 до 28,7** тыс.кВтч/месяц (*без НДС*), что сопоставимо с объемами потребления субъектов предпринимательства. К примеру:

тенге/кВтч (без НДС)

№	Наименование субъекта	Объем потребления в месяц

1	ТОО «Хлебхавод №7» (г.Алматы)	11,8
2	ТОО «Центр перинатальной профилактики»	6,3
3	ТОО «Институт менеджмента, экономики и права»	6,2
4	ИП «Сеселкин Валентин Петрович» (кулинарный цех)	6,2
5	ТОО «Управляющая компания Егоркино»	5,0
6	ТОО «Astana BL&NT» (производство бетонных конструкций)	4,1

Для сравнения: среднестатистическая семья из **3** человек с площадью квартиры 90 кв.м. в благоустроенном многоквартирном доме потребляет **150 - 180** кВтч в месяц.

Применение дифференцированных тарифов по зонам суток привело к образованию убытков у энергоснабжающих организаций, так как **ночной тариф был ниже себестоимости**. В результате сумма убытков энергоснабжающих организаций за 2015 год по республике составила порядка **5 млрд.** тенге (*Приложение № 4*).

В соответствии с законодательством сумма недополученного дохода или получение необоснованного дохода энергоснабжающей организацией в связи с применением потребителями дифференцированных тарифов по зонам суток учитывается при очередном пересмотре тарифов за счет соответствующего изменения отпускного тарифа.

При этом, данные убытки ложились **на плечи тех потребителей, которые не смогли изменить свой технологический процесс и увеличить долю ночного потребления** (*бюджетные организации, службы быта, магазины, сеть столовых и т.п.*), а также **физических лиц, не перешедших на ночное потребление**.

Так, например, в 2016 году убытки от применения дифференцированных тарифов в Западно-Казахстанской области составили **411,2 млн. тенге** или **0,58** тенге/кВт.час. При этом, затраты энергоснабжающей организации ТОО «Батыс Энергоресурсы» для осуществления своей деятельности составляют **0,52** тенге/кВтч. То есть, в случае неприменения дифференцированных тарифов по зонам суток среднеотпускная цена ТОО «Батыс Энергоресурсы» составила бы **14,68** тенге/кВтч (*без НДС*) вместо **15,26** тенге/кВтч (*без НДС*). В Акмолинской области убытки составили **252,3 млн. тенге** или **0,46** тенге/кВт.час. При этом, затраты энергоснабжающей организации ТОО «Кокшетау Энерго Центр» для осуществления своей деятельности составляют **0,64** тенге/кВтч. Таким образом, уровень убытков от применения дифференцированных тарифов сопоставим с затратами энергоснабжающих организаций для осуществления своей деятельности. Аналогичная ситуация по другим регионам республики (*Приложение № 5*).

Таким образом, происходит социальная несправедливость в отношении тех потребителей, которые не смогли перейти на ночной режим потребления электроэнергии и вынуждены по сути субсидировать потребителей, использующих электроэнергию в ночное время.

Вместе с этим, применение дифференцированных тарифов по зонам суток вызвало негативную реакцию со стороны тех кому было не выгодно работать по данным тарифам: торговые дома, торгово-развлекательные центры

(технологически не возможен переход на работу в ночное время), бюджетные организации (школы, больницы, гос. учреждения, детские сады и т.п.), учебные заведения (ВУЗы, колледжи и т.п.), метрополитен (основная нагрузка приходится в вечерний пик нагрузки), рестораны, места общественного питания (основная нагрузка приходится в вечерний пик нагрузки), субъекты предпринимательства (медицинские центры, оздоровительные комплексы, магазины, службы быта и т.д.), организации, частные компании (ТОО, ИП, график работы которых в дневное и вечернее время суток).

В результате в 2014 году во время региональных поездок (Павлодарская и Западно-Казахстанская области) Премьер-Министра Республики Казахстан Масимова К.К. были многочисленные жалобы со стороны субъектов бизнеса на применение дифференцированных тарифов по зонам суток. В связи с чем, Правительством было поручено рассмотреть вопрос отмены данной нормы.

Кроме того, в феврале 2015 года по итогам Правительственного часа на тему: «Электроэнергетика и уголь: итоги и перспективы» в адрес Правительства Республики Казахстан были направлены Рекомендации **Мажилиса Парламента Республики Казахстан** рассмотреть вопрос **целесообразности дальнейшего применения дифференцированных тарифов по времени суток.**

Также, вопрос отмены дифференцированных тарифов по зонам суток **неоднократно обсуждался** на площадках Национальной палаты предпринимателей (далее – НПП) (14 раз), а также Общественного Совета (с участием депутатов Мажилиса Парламента Республики Казахстан, представителей министерств национальной экономики, энергетики, НПП, ОЮЛ «Казахстанская электроэнергетическая ассоциация», энергоснабжающих организаций, института развития электроэнергетики и др.).

Учитывая вышеизложенное, с июля 2015 года была начата **законодательная работа по отмене дифференцированных тарифов по зонам суток**, которая была проведена в два этапа:

– на первом этапе: 12 ноября 2015 года были внесены изменения в Закон Республики Казахстан «Об электроэнергетике», в части *отмены обязанности юридических лиц платить за электроэнергию по дифференцированным тарифам по зонам суток*;

– на втором этапе: 11 июля 2017 года были внесены изменения в Закон Республики Казахстан «Об электроэнергетике», в части *отмены права выбора потребителями оплаты за электроэнергию по дифференцированным тарифам по зонам суток.*

В результате отмены дифференцированных тарифов по зонам суток **уровень тарифов** на электрическую энергию для потребителей **снизился более, чем в два раза.**

	Тариф, тенге/кВтч (без НДС)		
	до отмены	после отмены	снижение %
Карагандинская область	55,08	17,51	-68
Северо-Казахстанская область	51,20	19,50	-62
Восточно-Казахстанская область	28,88	11,57	-60

Кызылординская область	51,67	22,62	-56
Южно-Казахстанская область	50,72	22,13	-56
Акмолинская область	43,10	19,21	-55
Мангистауская область	30,09	13,63	-55
Алматинская область	43,84	20,37	-54
Костанайская область	44,09	20,26	-54
Западно-Казахстанская область	37,64	17,60	-53
г. Астана	31,50	15,24	-52
Атырауская область	37,79	17,96	-52
Жамбылская область	41,69	19,89	-52
Актюбинская область	29,20	15,94	-45
Павлодарская область	27,14	14,96	-45

Кроме того, проведенный анализ ряда хлебопекарных, кондитерских предприятий, торговых домов, супермаркетов, минимаркетов и крупных субъектов предпринимательства по республике показал, что отмена дифференцированных тарифов по зонам суток на электрическую энергию снизила расходы на оплату электрической энергии в результате применения средневзвешенного тарифа на электроэнергию (в сопоставимых объемах потребления электроэнергии и тарифах). Так, например:

Наименование субъекта	Регион	Расходы на оплату электрической энергии, тыс. тенге		
		до отмены	после отмены	отклонение
<i>хлебопекарные, кондитерские предприятия</i>				
ИП «Қаланан»	Северо-Казахстанская обл	6 230	2 955	3 275
ТОО «Крендель»	Павлодарская обл	3 109	2 955	98
КХ Дехкан-Нури	Южно-Казахстанская обл	375	357	18
ТОО 15-«Кондитер»	Восточно-Казахстанская обл	20 249	19 390	858
ИП «Пиров А.П.»	Карагандинская обл	11 535	11 476	59
<i>ресторанные комплексы</i>				
ТОО «Ресторан KZ»	г. Алматы	7 020	6 353	667
ТОО «ВАН-Актобе»	Актюбинская обл	727	594	133
ресторан «Бак»	Жамбылская обл	4 738	4 513	224

Сарайы»				
ИП «Ташкараева С.С.»	Южно- Казахстанская обл	1 087	923	163
ТОО «Энергия плюс ТБ»	Карагандинская обл	2 279	1 514	765
<i>торговые дома</i>				
торговый дом «Mega Center Plus»	г. Алматы	640 080	606 917	33 163
ИП «Зиманова»	Акмолинская обл	16 103	14 961	1 144
торговый дом «Жетысу»	Алматинская обл	2 891	2 735	156
ИП «Кусаинов»	Актюбинская обл	4 318	3 773	546
торговый дом «Арзан»	Жамбылская обл	8 651	8 598	53
ТОО «Вэлта»	Северо- Казахстанская обл	6 901	2 013	4 889
ИП «Меджидов Хафиз Фаизоглы»	Восточно- Казахстанская обл	14 412	13 057	1 354
ТОО «Батыр- Павлодар»	Павлодарская обл	97 132	91 144	5 988
ТОО «Фиркан»	Южно- Казахстанская обл	5 646	5 630	16
ТОО «Норма- 2005»	Карагандинская обл	796	793	3,0
<i>супермаркеты и минимаркеты</i>				
минимаркет ИП «Осипенко»	Акмолинская обл	2 153	1 905	247
супермаркет «Магнат»	Жамбылская обл	10 432	9 984	448
<i>крупные субъекты предпринимательства</i>				
золотоизвлека тельная фабрика АО «Altyntau Kokshetau»	Акмолинская обл	21 905	21 776	129
Птицефабрика		59 816	56 145	3 671

ТОО «Қазгер»				
ОО «Скиф Трейд»		2 280	2 121	159
цех №17 точного стального литья	Актюбинская обл	4 919	4 824	95
ТОО «Единство»	Северо- Казахстанская обл	16 040	9 461	6 579

В свою очередь по информации хлебопекарных и мукомольных предприятий Южно-Казахстанской, Актюбинской Костанайской, Мангистауской, Атырауской, Западно-Казахстанской областей **отмена дифференцированных тарифов** на электрическую энергию по зонам суток на **стоимость продукции не повлияла.**

По данным Комитета по статистике Министерства национальной экономики Республики Казахстан за период действия дифференцированных тарифов по зонам суток (с 2009 по 2016 годы) **цена на хлеб выросла на 125%** (например, с 2015 г. по сравнению с 2016 годом хлеб в г.Астана вырос на 15,7% с 108 до 125 тенге, в Алматы на 18,7% с 96 до 114 тенге, в ЮКО на 18% с 78 до 92 тенге, в СКО на 26,3% с 95 до 120 тенге).

При этом, собственники хлебопекарных предприятий, пользовавшиеся ночными «дешевыми» тарифами на электрическую энергию не снижали стоимость хлеба, а наоборот - она имела тенденцию ежегодного опережающего роста по сравнению с ростом тарифов на электроэнергию.

Так, среднеотпускной тариф на электроэнергию по г. Алматы за 2016 год вырос на 3,8% (с 15,51 до 16,10 тенге/кВтч (без НДС)), а стоимость хлеба – на 8,3% (с 60 до 65 тенге). В 2017 году среднеотпускной тариф на электроэнергию вырос на 1,6% (с 16,10 до 16,36 тенге/кВтч (без НДС)), а стоимость хлеба – на 15% (с 65 до 75 тенге). При этом, повышение стоимости хлеба происходит на фоне действия дифференцированных тарифов по зонам суток.

В свою очередь, по данным анализа структуры себестоимости хлеба формового – доля электрической энергии до отмены дифференцированных тарифов составляла 5,4%, а после отмены – 6,5%.

Проведенный анализ потребления электрической энергии потребителями, использующими электроэнергию на производство хлебобулочной продукции за 2017 год по г. Алматы показал, что фактический средневзвешенный тариф составил 16,10 при действующем среднеотпускном тарифе 16,36 тенге/кВтч (без НДС).

То есть, влияние тарифа в зоне ночного потребления, который составлял почти в 3,5 раза ниже себестоимости на средний фактический тариф – незначительно 0,26 тенге/кВтч (без НДС).

Анализ влияния дифференцированных тарифов по зонам суток в Северо-Казахстанской области показал, что в себестоимости производства хлеба и муки у наиболее крупных субъектов ТОО «Петропавловский хлебобулочный комбинат» (далее – ПХБК) и ТОО «Далангер» затраты на электроэнергию до

отмены составляли от 4,3% (2,07 тенге) до 10% (5,3 тенге), после отмены – 6,2% (2,98 тенге) и 10,5% (5,59 тенге).

Таким образом, прирост затрат на электроэнергию для производства 1 булки хлеба 1 сорта весом 550 гр. составил 0,91 и 0,29 тенге соответственно.

По данным мукомольного предприятия ТОО «Кайнат» затраты на электрическую энергию для производства 1 кг муки 1 сорта до отмены дифференцированных тарифов составляли 5,8 % (3,52 тенге), после отмены – 10,6 % (6,84 тенге).

Затраты на электроэнергию мукомольного предприятия ТОО «DEZ» наоборот, снизились с 3,9% (1,40 тенге) до 3,75% (1,32 тенге).

Следует отметить, что основная доля затрат (50-70%) в себестоимости производства, как муки, так и хлеба приходится на основное сырье (зерно, мука).

Таким образом, отмена дифференцированных тарифов по зонам суток не оказала значительного влияния на себестоимость вышеуказанной продукции.

Вместе с тем, приказом Министра национальной экономики Республики Казахстан Сулейменова Т.М. за № 106 от 15 марта текущего года была создана Рабочая группа, в состав которой вошли представители министерств энергетики (МЭ), финансов, АО «ФНБ «Самрук-Казына», АО «KEGOC», АО «СамрукЭнерго», НПП «Атамекен», базовых энергопередающих организаций (ЭПО) и энергоснабжающих организаций (ЭСО). Приказами территориальных Департаментов Комитета по регулированию естественных монополий, защите конкуренции и прав потребителей Министерства созданы 16 Рабочих групп с включением всех ЭПО и ЭСО, представителей местных исполнительных органов, НПП «Атамекен», общественных объединений, потребителей.

Рабочими группами проведено 4 заседания, на которых были рассмотрены вопросы о выбросах в атмосферу до и после отмены дифференцированных тарифов по зонам суток членами Рабочей группы было отмечено, что отмена дифференцированных тарифов по зонам суток на электрическую энергию **не повлияла на увеличение фактических выбросов загрязняющих веществ в атмосферу**. При этом, на показатели по выбросам в атмосферу влияют множество других факторов, таких, как погодные условия (холодная или теплая зима), роза ветров, численность населения (по республике в 2009 г.- 16 009,6 тыс. человек, в 2018 г. - 18 177,7 тыс. человек; по г.Астана 2009 год численность населения 605 254 человек, а 2017 году - 972 692 человек), количество транспортных средств и т.п.

При этом, акиматами областей было отмечено:

– Акмолинская – после отмены дифференцированного тарифа убытки коммунальных и электроснабжающих организаций снизились. Для населения, проживающих в многоквартирных жилых домах и оплачивающих электрическую энергию по объемам потребления отмена дифференциации по зонам суток также имела положительный эффект;

– Актюбинская – убытки от применения дифференцированных тарифов в 2016 году составили **77 млн. тг.**, в 2017 году – **95 млн. тг.**;

– Атырауская – отмена дифференцированных тарифов положительно сказалась на финансово-хозяйственной деятельности юридических лиц региона;

– Восточно-Казахстанская – отмена дифференцированных тарифов позволила установить справедливый уровень тарифов;

– Костанайская – дифференцированных тарифы не представляли экономического интереса для абсолютного большинства потребителей, в том числе для населения;

– Кызылординская – отмена дифференцированных тарифов положительно сказалась на предпринимателях региона;

– Мангистауская – социальная несправедливость в отношении тех потребителей, которые не смогли изменить свой процесс и увеличить долю ночного потребления.

Позиция депутатов маслихатов, региональных НПП, предпринимателей

По результатам проведенных совещаний отмечаем, что в целом **отмена дифтарифов поддерживается** и является **правильным решением**.

- Атырауская, Акмолинская, Актюбинская, Северо-Казахстанская области - отмена дифференцированных тарифов обоснована, так как основной долей потребителей области, оплачивающих по дифференцированным тарифам являются бюджетные организации (*школы, больницы, госучреждения, детские сады и т.п.*), места общественного питания, субъекты предпринимательства (*медицинские центры, оздоровительные комплексы, магазины, службы быта и т.д.*), организации, частные компании (*ТОО, ИП*), график работы которых в дневное и вечернее время суток. Отмена дифференцированных тарифов принесла ощутимую экономию средств у предприятий, осуществляющих уличное освещение г. Петропавловска и населенных пунктов области;

- Западно-Казахстанская область - субъекты малого и среднего бизнеса несли убытки. Так, убытки ТОО «Агропродукт» (*производство колбасных изделий*) за 2017 год составили 2,5 млн.тенге, ТОО «BKSS Lpg» - 559 тыс.тенге, ТОО «Бизнес Адал» - 800 тыс. тенге, ТОО «Прод-Интер» (*супермаркет*) – 2,2 млн тенге, ТОО «ТУСМ-14» -1,5 млн. тенге;

- Акмолинская область - ОАО «Кокшеполиграфия» введение дифтарифов привело к значительным убыткам, в результате которого за 7 лет пришлось уволить 55 человек, и в случае введения опять дифтарифов по зонам суток придётся снова сократить штат. Отмену дифтарифов поддержали ТОО «Темиржолсу» и ГКП на ПХВ «Кокшктау Су Арнасы»;

- Актюбинская область - кроме сферы тепличного бизнеса, отмена дифференцированных тарифов не оказало негативного влияния на другие сферы бизнеса. Депутатом маслихата предложено рассмотреть вопрос по поддержке предпринимателей, занимающихся тепличным бизнесом через механизм субсидирования со стороны государства;

- Павлодарская область - представителями тепличного комплекса г. Аксу было отмечено, что отмена дифференцированных тарифов на деятельность предприятия не повлияла;

- Актюбинская область - представители мукомольных и хлебобулочных предприятий высказали мнение, что отмена дифференцированных тарифов на стоимость продукции не повлияла;

- Алматинская область – представители филиала партии «Нур Отан» предложили предусмотреть субсидирование для хлебопекарен в целях сдерживания цен на хлебобулочные изделия;

- Восточно-Казахстанская область – по мнению представителей пекарен переход в ночной режим работы экономически нецелесообразен, так как в себестоимости продукции основную долю затрат занимает заработная плата и соответственно, при переходе в ночное время необходимо увеличивать заработную плату сотрудникам;

- представители НПП и «Нур Отан» (г. Астаны, Атырауская обл., ВКО, Карагандинская обл., Костанайская обл., Кызылординская обл., Мангистауская обл.), отметили о социальной несправедливости в отношении тех потребителей, которые не смогли изменить свой рабочий процесс в ночь.

Вместе с тем **16** бизнес сообществами из **6** областей (ЗКО, Акмолинской, Алматинской, Кызылординской, Жамбылской и СКО) дана положительная оценка отмены дифференцированных тарифов по зонам суток, как способствующей развитию сегмента частного предпринимательства.

В рамках прошедшего 19 февраля текущего года совещания под председательством Заместителя Премьер-Министра Республики Казахстан Досаева А. с участием акиматов областей и городов поднимался вопрос о возврате к дифференцированным тарифам на электрическую энергию по зонам суток. При этом, всеми регионами (за исключением г.Астана) **поддержана позиция по отмене дифференцированных тарифов по зонам суток.**

На основании изложенного, по результатам проведенных совещаний и представленных позиций Акиматов отмечаем, что в целом **отмена дифференцированных тарифов по зонам суток поддерживается и возврат к ним нецелесообразен.**

3. По вопросам реализации с 1 января 2019 года шагов № 50 и № 52 Плана нации.

Согласно Закону Республики Казахстан «Об электроэнергетике» с 1 января 2019 года, наряду с рынком электрической энергии, будет функционировать рынок электрической мощности, с целью привлечения инвестиций для поддержания существующих и ввода новых электрических мощностей в единой электроэнергетической системе Республики Казахстан для покрытия спроса на электрическую мощность.

С введением рынка мощности существующий тариф на электрическую энергию для оптовых потребителей будет разделен на две составляющие:

1) тариф на электроэнергию – переменная часть, покрывающая затраты на производство электрической энергии, покупку электроэнергии у расчетно-финансового центра по поддержке возобновляемых источников энергии и фиксированную прибыль;

2) тариф на мощность – постоянная часть, которая будет оплачиваться за услугу по поддержанию готовности электрической мощности всем существующим (*действующим*) и вновь введенным энергопроизводящим организациям.

На рынке мощности будет создан единый закупщик, который будет приобретать у существующих и вновь вводимых энергопроизводящих организаций услугу по поддержанию готовности мощности, и реализовывать эту услугу **оптовым потребителям** (*промышленные предприятия, энергопередающие и энергоснабжающие организации*) по единой усредненной цене. Модель рынка

электрической мощности с единым закупщиком позволит достигнуть эффекта максимального смягчения влияния притока новых инвестиций в отрасль на цены на электроэнергию для конечных потребителей, т.е. максимально смягчится региональное изменение цен на электроэнергию от реализации инвестиционных энергетических проектов страны.

В настоящее время поэтапно проводятся разъяснительные мероприятия по информированию субъектов рынка о предстоящем функционировании рынка электрической мощности с 1 января 2019 года. В первом полугодии 2018 года планируется проведение шести «имитационных торгов мощностью» с участием участников рынка, в том числе с предпринимателями. Данная работа также проводится совместно с Национальной палатой предпринимателей «Атамекен» для привлечения большего числа субъектов оптового рынка электроэнергии.

Приложение на 5 листах

Министр

Т. Сулейменов